

Ks. Dr JÓZEF BRUDZ (Tarnów)

Łaska w psychicznej analizie aktu wiary.

Wiara w Pana Boga jest zjawiskiem o bardzo złożonej budowie. Na jej duchową strukturę składają się czynniki: z e w n ę t r z n e, tj. sprawdziany wiarygodności objawienia, najwyższy autorytet Boga, powaga nieomylnego Kościoła, oraz w e w n ę t r z n e, tj. działanie rozumu i woli. Naturalne czynniki jednak nie wystarczą do całkowitego wytłumaczenia aktu wiary, który dochodzi do skutku

przez zużytkowanie specjalnej, wykraczającej poza porządek naturalny, Bożej interwencji, zwanej łaską.

1. Łaska wiary, jakkolwiek jest rzeczywistością nadprzyrodzoną, transcendentną w stosunku do natury, to jednak nawiązuje i zahacza o elementy czysto ludzkie w człowieku. Uchwycenie tej więzi strukturalnej posiada doniosłe znaczenie dla zrozumienia życia łaski, czego nie można osiągnąć jak tylko przez studium ścisłej filozofii człowieka, jego organizmu fizyczno-duchowego. Zahaczenie łaski wiary z naturą człowieka dokonuje się w porządku: **m e t a f i z y c z n y m** według prawa biernej potencjalności, tj. zdolności natury ludzkiej w odniesieniu do przyjęcia łaski, dzięki której staje się możliwy duchowy pomost między człowiekiem a Bogiem, jako Auctor gratiae, oraz prawa niejako duchowej grawitacji, tj. naturalnej tęsknoty duszy za Bogiem; **f i z y c z n y m** na zasadzie prawa wewnętrznej zależności: strona duchowa bowiem natury człowieka nie tylko przyjmuje łaskę wiary, ale również podtrzymuje ją i kształtuje i wreszcie w porządku **m o r a l n y m** według prawa duchowego doboru: dobroć etyczna bowiem i łaska występują zawsze razem i trwale się spajają, oraz organicznej ewolucji: człowiek bowiem w obecnej ekonomii Bożej osiągnie pełną swą ludzką wartość wówczas, gdy włączy się w porządek nadprzyrodzony przez wiarę. W wyniku powiązania natury z łaską wiary powstaje w człowieku jedno principium nadprzyrodzonego życia.

2. Psychiczną strukturę łaski wiary, powiązanej organicznie z naturą człowieka, stanowią czynniki naturalne: **p o z n a n i e** rozumowe, objawienie bowiem dochodzi do nas w naszym ludzkim języku, w formie dostosowanej do naszej wewnętrznej pojętności, w skład tajemnic wchodzi naturalne pojęcia: Trójca Św. zawiera w sobie pojęcie jedności, troistości, synowstwa, miłości itd.; **d z i a ł a n i e** woli: z chwilą poznania prawd objawionych powstaje w woli naturalny pęd do jej zdobycia i posiadania. Oprócz impulsu pośredniego zależnego w swym powstaniu i nasileniu od duchowego poznania, wola oddziałuje również bezpośrednio, z większą siłą i głębszym przeświadczeniem, aniżeli usprawiedliwia poznanie duchowe. Tęgo rodzaju działanie woli, tak pośrednie, jak i bezpośrednie, nie posiada odrębnej budowy, przez którą było ono zjawiskiem całkowicie nowym w życiu psychicznym. Nadprzyrodzony impuls woli zatem utrzymuje się w granicach życia psychicznego i według jego praw oddziałuje na pozostałe władze w człowieku. Poznanie prawd objawionych oraz impuls woli, jako współczynnik uczuciowy, nie tłumaczy integralnie struktury łaski wiary. Oprócz tych ogólnych elementów psychicznych istnieją jeszcze specjalne, w formie mniej lub więcej bogatych przeżyć religijnych; współdziałają one w przeżyciu łaski wiary, choć może nie w tej skali, co funkcje umysłu i woli.

3. Jakkolwiek łaska wiary nie jest całkowicie różnym zjawiskiem psychicznym od wiary naturalnej, to jednak powyższa struktura nie tłumaczy łaski wiary: wiara bowiem jest łaską per eminentiam, κατ'ἐξοχήν. Specyficznie nadprzyrodzony element łaski w akcie wiary nie polega jednak na objawieniu nowych prawd. Łaska wiary daje człowiekowi pomoc do tego, aby mógł poznać prawdę, mającą stać się dla niego źródłem nadprzyrodzonego życia i zbawienia, nie daje natomiast nowych, nieznanych dotąd prawd. Nie polega również nadprzyrodzony charakter łaski wiary na tzw. lumen fidei, któryby podnosił od wewnątrz naszą zdolność myślenia na inny, jakościowo wyższy poziom, wiara bowiem byłaby wówczas - zjawiskiem całkowicie niedostępnym dla poznania, czymś w rodzaju l'expérience mystique; ani również elementem podświadomym, który stanowi wielki zasób idei, prawd religijnych, przeżyć duchowych itd., nagromadzonych na dnie duszy w ciągu lat przez słuchanie, czytanie, obcowanie ze środowiskiem wierzącym. Czynniki specyficznie nadprzyrodzone łaski wiary polega na skierowaniu naturalnego poznania Boga w dziedzinę nadprzyrodzoną, na powiązaniu go z porządkiem nadprzyrodzonym w celu osiągnięcia zbawienia. Łaska wiary nie zrywa linii poznania, po której szedł rozum człowieka, ale tę linię prowadzi wyżej, skierowuje ją w dziedzinę nadprzyrodzoną, sprawia, że człowiek dostrzega związek między swym postępowaniem a ostatecznym swym celem nadprzyrodzonym.

Na tle psychicznej analizy aktu wiary uwydatnia się jasno jej odrębny i specyficzny charakter nadprzyrodzony, w ścisłym jednak oparciu o naturalne podłoże duchowe stosownie do principium: fides quaerens intellectum.
